

Státní oblastní archiv v Plzni

**Nadlepšovací penzijní a podpůrný fond zaměstnanců
firmy Bohumil Singer, Klatovy**

(1946) 1947–1951 (1952)

Inventář

EL NAD č.: 10648

AP č.: 737

Mgr. Lenka Špačková

Klášter 2018

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	4
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	7
III. Archivní charakteristika archivního fondu	8
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	10
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	11
Seznam použitých pramenů a literatury	12

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	14
Příloha č. 2: Stav jmění podpůrných fondů v letech 1939–1945	15
Příloha č. 3: Stav jmění k 31. prosinci 1947	15

Inventární seznam	17
--------------------------	----

Úvod

I. Vývoj původce archiválií

Původci archiválií archivního fondu Nadlepšovací penzijní a podpůrný fond zaměstnanců firmy Bohumil Singer, Klatovy zpřístupňovaných tímto inventářem jsou:

Bohumil Singer, továrna na kůže, hnací řemeny a kožené zboží v Klatovech, 1842–1948;

Nadlepšovací penzijní a podpůrný fond zaměstnanců firmy Bohumil Singer, továrna na kůže, hnací řemeny a kožené zboží Klatovy, 1947–1951.

Firma Bohumil Singer, továrna na kůže, hnací řemeny a kožené zboží v Klatovech zřídila podpůrný fond pro dělnictvo v roce 1939 a pro úřednictvo 1940, tedy v době, kdy byl proslulý podnik s tradicí od roku 1842 jako židovský arizován, zatímco dosavadní majitelé, bratři Leo a Otto Singerovi, odešli z důvodu rasové perzekuce ze země. O fungování uvedených fondů v období druhé světové války a po jejím skončení nemáme kromě několika stručných údajů k dispozici žádné podrobnější informace (viz přílohu č. 2).

Dne 12. května 1947 byla na základě vyhlášky ministra financí č. 1466 z 25. dubna 1946 podána žádost o přeměnu nesamostatného zaměstnaneckého penzijního fondu na samostatný. Jeho zřízení vzalo MSP na vědomí 20. května. Název zněl Nadlepšovací penzijní a podpůrný fond zaměstnanců firmy Bohumil Singer, továrna na kůže, hnací řemeny a kožené zboží Klatovy. Stanovy byly vyhotoveny rovněž ke 12. květnu 1947, v platnost vstoupily 30. června, přičemž toto datum bylo později upraveno na 31. prosinec 1946.

Fond byl chápán jako sociální zařízení podle § 258 zákona č. 221 ze dne 9. října 1924 a § 121 zákona č. 26 ze dne 21. února 1929. Základní jmění představovala suma 6 916 352 Kčs věnovaná firemní správou ze zisku za léta 1939–1943. Další prostředky mohl obdržet z výnosů vlastního majetku, financí přidělených firmou a závodní radou, členských příspěvků, darů, odkazů či výtěžků příležitostných sbírek.

Účelem bylo poskytovat příplatky k invalidním, starobním, penzijním, vdovským a sirotčím důchodům zaměstnancům, případně pozůstalým a sirotkům. Na nadlepení byl právní nárok, nejprve ovšem pouze pro členy, kteří působili ve službách firmy nejméně deset let. Výjimku tvořil pracovní úraz, při němž vznikl nárok na dávku ihned. Výše podpory závisela na stavu jmění (viz přílohu č. 3). Členy fondu byli všichni zaměstnanci podléhající veřejnoprávnímu sociálnímu pojištění. Členství mohlo zaniknout úmrtím, odchodem ze závodu, v případě důchodců zastavením výplaty důchodu.

Fond spravovalo představenstvo skládající se z předsedy a čtyř členů (čtyř náhradníků), přičemž jeden zastával funkci jednatele a jeden pokladníka. Předsedu a dva členy

(dva náhradníky) jmenovala závodní rada z řad zaměstnanců a další dva (dva náhradníky) vybírala správa firmy. Rozhodovalo prostou většinou hlasů, jejichž rovnost vyřešil hlas předsedy. Ten zastupoval fond navenek a spolu s jedním členem představenstva podepisoval dokumenty, dále svolával schůze a řídil je.

Závodní radou byli v červnu 1947 do představenstva jmenováni Josef Aschenbrenner, Václav Šnejdar, Karel Kesman (náhradníci Rudolf König, Ludvík Baťa) a jako přehlížeč účtů Jaroslav Kabát, firemní správou pak Václav Marek a Václav Hladík (náhradníci Josef Duchek, Josef Karlíček) a coby kontrolor účtů Josef Rádl. Na schůzi představenstva byl dne 9. července 1947 zvolen předsedou Josef Aschenbrenner, místopředsedou Karel Kesman, jednatelem Václav Marek a pokladníkem Václav Šnejdar. Někteří z uvedených mužů byli činní rovněž v Haléřovém spolku dělníků a dělnic firmy Bohumil Singer, továrna na kůže, hnací řemeny a kožené zboží v Klatovech.

Ke konci správního roku bylo potřeba vyhotovit účetní závěrku a její opis předložit firmě a závodní radě (za správní se považoval rok kalendářní). O jednáních a rozhodnutích představenstva se sepisoval protokol. Funkční období bylo dvouleté a odstupující členové mohli být jmenováni opakovaně. Jednalo se o čestné funkce. Na hospodaření dohlíželi dva kontroloři účtů, jeden stanovený firmou a druhý závodní radou. Byli oprávněni kdykoliv přezkoumat všechny účetní knihy, doklady a zápisy. Měli také povinnost provést revizi účetní závěrky. Písemnou zprávu o svém působení za každý správní rok prezentovali předsedovi představenstva. Opět zde bylo dvouleté funkční období a platilo, že funkce jsou čestné.

Existence fondu mohla být ukončena zánikem nebo zastavením obchodní činnosti firmy, eventuálně jednomyslným usnesením představenstva. Při zániku podniku mělo být jmění použito k uzavření přípojištění u příslušného nositele veřejnoprávního pojištění a případný zbytek rozdělen mezi členy podle doby jejich zaměstnání v závodě.

Dávky se poskytovaly jen na základě písemné žádosti, jež musela obsahovat jméno, datum a místo narození, bydliště, délku práce pro firmu a doklad o přeložení do penze či přiznání invalidního důchodu, u vdovské pak oddací a úmrtní list, u sirotčí úmrtní list a po 14. roce věku každoročně potvrzení o učebním poměru nebo studiích na některé škole v Československu.

Na druhé schůzi představenstva bylo 2. září 1947 schváleno, aby se vyplácení penzí provádělo prostřednictvím Poštovní spořitelny šekovými poukázkami. Za tímto účelem měla být firmou převedena určitá suma na nově zřízené konto. Podpisovým právem k němu disponovali předseda, místopředseda, pokladník a jednatel, přičemž se měli podepisovat vždy dva z nich (předseda či místopředseda s pokladníkem nebo jednatelem).

K 1. lednu 1948 vstoupil v platnost dodatek ke stanovám, z něž vyplývá, že dalším cílem fondu bylo přidělování nových druhů podpor, konkrétně pohřebného, příspěvku při svatbě či narození dítěte a v nemoci. MSP vzalo toto ustanovení na vědomí 29. dubna 1948. Z dodatkových směrnic je patrné, že pohřebné ve výši 1 000 Kčs bylo poskytováno tehdy, když pozůstalí doložili úmrtní list a prokázali, že zesnulému vypravili smuteční obřad. V případě svatby dosahovala částka též 1 000 Kčs. Stejná suma se vztahovala k narození živého dítěte. Podpora v nemoci se vyplácela při chorobách nebo úrazech trvajících déle než 14 dnů, a sice 50 Kčs týdně a 10 Kčs na každého nezaopatřeného potomka, pokud byl odkázán výhradně na zajištění nemocným členem fondu. Příspěvek se vyplácel počínaje 15. dnem uznané nemoci či úrazu a mohl být pobírán maximálně jeden rok. S výjimkou pohřebného se všechny zmíněné dávky týkaly pouze aktivních členů a členek. Dodatkové směrnice platné od 1. ledna 1948 také stanovily, že na úhradu podpor dával každý zaměstnanec měsíčně 10 Kčs s haléřovým vyrovnáním. Změna spočívala i ve skutečnosti, že nárok na podporu měli členové nově hned po uhrazení prvního příspěvku.

Firma Bohumil Singer byla s účinností k 1. lednu 1948 znárodněna zestátněním a s její majetkovou podstatou se poté naložilo dle vyhlášky ministra průmyslu č. 1416 ze dne 29. června 1948, o začlenění znárodněných podniků do Kozaku, kožedělných závodů, Klatovy, národního podniku. Název nadlepšovacího fondu zůstal zachován v dosavadní podobě. Do n. p. byla postupně převáděna řada dalších provozoven a továren, z nichž některé rovněž měly své podpůrné fondy. Patřily mezi ně závody Heřman v Klatovech, Schönbach v Černovicích či Fiedler v Třebechovicích pod Orebem.

Představenstvo k 31. prosinci 1950 rozhodlo o likvidaci fondu a předání veškerého majetku, tvořeného výhradně hotovostí na vkladní knížce, ÚNP v Praze k uzavření připojištění všech členů. Toto usnesení schválilo ministerstvo práce a sociální péče 8. ledna 1951 na základě § 29 zákona č. 98 z 15. dubna 1948. Dne 17. března 1951 bylo ÚNP převedeno prostřednictvím Státní banky československé v Klatovech jmění ve výši 8 164 256,30 Kčs. Likvidátory byli jmenováni Josef Aschenbrenner a Rudolf König. Následovalo zdlouhavé jednání s ÚNP o převzetí výplaty důchodů. Z dochovaných materiálů není zřejmé, kdy proces likvidace skončil. Ještě v roce 1952 však nebyly vydány celostátní směrnice, které by upravovaly způsob použití majetku likvidovaných podpůrných fondů.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Dochované písemnosti byly v roce 1958 předány do PA Kozak, kožedělné závody, n. p. Fond uspořádal a koncept inventáře zpracoval roku 1969 podnikový archivář Zbyněk Hucek za metodické pomoci zaměstnance Státního archivu v Plzni Ferdinanda Hadáčka.

V letech 1994 a 1995 byly z PA do SOA v Plzni delimitovány fondy z doby před znárodněním. Zároveň se předaly EL a inventáře, respektive jejich koncepty. S ohledem na adaptační práce v budově SOA v Plzni v Sedláčkově ulici čp. 44 se revize převzatých fondů uskutečnila až v létě 1995. Byly zkontrolovány dle archivních pomůcek, uloženy do archivních kartonů, evidovány ve 3. oddělení a došlo k založení spisů o fondech. PA byl upozorněn na několik položek, jež byly uvedeny v inventářích, ale do SOA nebyly odevzdány. Úřední záznam o delimitaci byl vyhotoven 11. září 1995. Přírůstek se zapsal do knihy přírůstků SOA v Plzni pod č. 33/94.

Po GI 2001 byl archivní fond vykazován jako nezpracovaný. Následně došlo k jeho zanesení do elektronické evidence NAD a byl vytvořen EL NAD 10648. Při GI 2012–2013 nenastaly žádné změny. Byl vyhotoven nový EL NAD se stavem k 13. únoru 2013, fond byl stále veden coby nezpracovaný a nepřístupný, čítal 2 evidenční jednotky (1 úřední knihu, 1 karton) a metráž činila 0,12 bm. Časový rozsah byl 1938–1953. Není znám původní ukládací systém, spisový plán ani skartační řád.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Fond zahrnuje archiválie vzniklé z činnosti Nadlešovacieho penzijního a podpůrného fondu zaměstnanců firmy Bohumil Singer, továrna na kůže, hnací řemeny a kožené zboží Klatovy. Jedná se zvláště o materiály týkající se organizace, operativního řízení, finančních záležitostí a účetnictví. Obsahově i časově je stav fondu mezerovitý. Nedochovaly se doklady k právnímu vývoji, výroční zprávy, účetní závěrky ani písemnosti, které by poskytovaly bližší informace o osobách, jež se na fungování fondu podílely. Rovněž nejsou k dispozici podrobnější údaje o jeho likvidaci a zániku.

Protože není znám původní registraturní systém původce, byly archiválie při pořádání řazeny tematicky. Celková metráž před pořádáním činila 0,12 bm. Vnitřní skartaci nebylo nutno provádět. Ke zničení byly určeny pouze jednotliviny nearchivní povahy (zejména původní obaly spisů) o rozsahu 0,01 bm. Ačkoliv byla evidována jen jedna úřední kniha, obsahoval fond ještě pokladní knihu z let 1942–1946, jež ovšem patřila do fondu Haléřový spolek dělníků a dělnic firmy Bohumil Singer, Klatovy (EL NAD 10647), kam byla vnitřní změnou přeřazena spolu se dvěma spořitelními knížkami. Po uspořádání je fyzický rozsah fondu stále 0,12 bm a tvoří ho 2 evidenční jednotky (1 úřední kniha, 1 karton).

Název byl upraven v souladu se současnou ortografickou normou a ve smyslu *Metodického návodu č. 1/2012 odboru archivní správy a spisové služby MV k vedení evidence Národního archivního dědictví podle vyhlášky č. 645/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění vyhlášky č. 213/2012 Sb., čj. MV-73402-1/AS-2012 ze dne 28. června 2012.*

Došlo také ke zpřesnění časového rozsahu, který je nyní (1946) 1947–1951 (1952). Priora představují písemnosti vzniklé před přeměnou nesamostatného penzijního fondu na samostatný (inv. č. 2, inv. č. 5), posteriora materiály z doby po schválení jeho likvidace (inv. č. 4, inv. č. 6, inv. č. 7). Nejstarší zápis v hlavní knize (inv. č. 9) je datován k 31. prosinci 1946, dále obsahuje záznamy z let 1947–1951 a poslední z ledna 1952.

Jazykem archiválií je čeština. Jejich fyzický stav je dobrý, výjimečně jsou některé velmi lehce poškozeny na okrajích či v místě přeložení. Restaurátorský zásah není v době vzniku archivní pomůcky nutný. Osobní, zeměpisný ani jiný rejstřík nebyl vzhledem k minimálnímu rozsahu fondu vyhotoven.

Při zpracování fondu a tvorbě archivní pomůcky byly uplatněny *Zásady pro pořádání a inventarisaci archivního materiálu vzniklého z činnosti podniků a hospodářských organizací před znárodněním*, jež publikovala v roce 1960 archivní správa ministerstva vnitra, dále

pak *Číselník pro pořádání archivních fondů podnikatelských společností z období před znárodněním*, vydaný Moravským zemským archivem v Brně roku 1995. Taktéž bylo přihlíženo k *Metodickému pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek* ze dne 12. března 2010, čj. SOAP/006-0767/2010, v platném znění. Současně byly využity pomůcky WANNER, Michal a kol. *Základní pravidla pro zpracování archiválií*. Praha : Odbor archivní správy a spisové služby MV ČR, 2015 a *Typový skartační rejstřík*. Ostrava : Montanex, 2013.

Tematickou souvislost má několik dalších fondů, konkrétně Bohumil Singer, továrna na kůže, hnací řemeny a kožené zboží, Klatovy (EL NAD 10646), Haléřový spolek dělníků a dělnic firmy Bohumil Singer, Klatovy (EL NAD 10647), Obecně prospěšný spolek pro stavbu obytných domů zaměstnanců firmy Bohumil Singer, Klatovy (EL NAD 10649) a Kozak, kožedělné závody, n. p., Klatovy (EL NAD 10809).

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archiválie vypovídají o působení Nadlešovacieho penzijního a podpůrného fondu zaměstnanců firmy Bohumil Singer, továrna na kůže, hnací řemeny a kožené zboží Klatovy. Pro badatele mají význam zejména stanovy a směrnice (inv. č. 1), pokyny k přeměně nesamostatných fondů na samostatné (inv. č. 2), zápisy ze schůzí představenstva (inv. č. 3), složky osob pobírajících příplatky (inv. č. 6) či měsíční přehledy vyplacených příspěvků (inv. č. 7). Fond dále obsahuje korespondenci (inv. č. 4), stručné informace o jmění (inv. č. 5), revizní zprávu za rok 1947 (inv. č. 8) a hlavní knihu (inv. č. 9).

Materiály lze použít zvláště ke studiu vývoje podpůrných zaměstnaneckých fondů, komplexnějšímu poznání historie firmy Bohumil Singer, továrna na kůže, hnací řemeny a kožené zboží v Klatovech, doplňkově rovněž k výzkumu dějin podnikání v oblasti Pošumaví. Archivní fond je badatelsky přístupný bez omezení.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Archivní fond Nadlepšovací penzijní a podpůrný fond zaměstnanců firmy Bohumil Singer, Klatovy s časovým rozsahem (1946) 1947–1951 (1952) uspořádala a inventář sestavila Mgr. Lenka Špačková ve Státním oblastním archivu v Plzni, na pracovišti Klášter v roce 2017.

V Klášteře dne 19. 2. 2018

Mgr. Lenka Špačková

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Nepublikované archivní prameny

Státní oblastní archiv v Plzni, fond *Bohumil Singer, továrna na kůže, hnací řemeny a kožené zboží, Klatovy*, Osobní listy zaměstnanců, inv. č. 33, kar 6.

Státní oblastní archiv v Plzni, fond *Bohumil Singer, továrna na kůže, hnací řemeny a kožené zboží, Klatovy*, Osobní spisy zaměstnanců A–Z, inv. č. 32, kar 3–5.

Státní oblastní archiv v Plzni, fond *Haléřový spolek dělníků a dělnic firmy Bohumil Singer, Klatovy*, Kniha zápisů z valných hromad, schůzí a porad, inv. č. 2, ukn 1.

Státní oblastní archiv v Plzni, fond *Haléřový spolek dělníků a dělnic firmy Bohumil Singer, Klatovy*, Stanovy a podpůrná pravidla, inv. č. 1, kar 1.

Státní oblastní archiv v Plzni, fond *Haléřový spolek dělníků a dělnic firmy Bohumil Singer, Klatovy*, Zpráva o činnosti za roky 1937–1942, inv. č. 4, kar 1.

Tištěné prameny

Vyhláška ministra financí č. 1466 ze dne 25. dubna 1946, o změně nesamostatných pensijních fondů v samostatné pensijní a podpůrné fondy. Úřední list republiky Československé. 1. díl normativní (nařizovací), částka 113 ze dne 28. června 1946, s. 1281.

Vyhláška ministra průmyslu č. 1416 ze dne 29. června 1948, o začlenění znárodněných podniků do Kozaku, kožedělných závodů, Klatovy, národního podniku. Úřední list republiky Československé. 1. díl nařizovací, částka 126 ze dne 4. července 1948, s. 949.

Zákon č. 221 ze dne 9. října 1924, o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Sbírka zákonů a nařízení státu československého, částka 112, vydána dne 30. října 1924, s. 1225–1268.

Zákon č. 26 ze dne 21. února 1929, o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách. Sbírka zákonů a nařízení státu československého, částka 12, vydána dne 6. března 1929, s. 195–237.

Zákon č. 98 ze dne 15. dubna 1948, o soustředění pensijního pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách a o některých dalších opatřeních v oboru veřejnoprávního sociálního pojištění. Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, částka 40, vydána dne 12. května 1948, s. 845–854.

Literatura

HLAVAČKA, Milan – CIBULKA, Pavel a kol. *Sociální myšlení a sociální praxe v českých zemích 1781–1939 : ideje, legislativa, instituce.* Praha : Historický ústav AV ČR, 2015.

JINDŘICH, Alois Jiří – LINHART, Břetislav. *Přehled judikatury pensijního pojištění za leta 1918 až 1934*. Praha : Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1935.

STRNAD, Milan. *Židé v dějinách města Klatov*. Klatovy : Milan Strnad, s. d.

SÝKOROVÁ, Lenka a kol. *Klatovy*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2010.

ŠPAČKOVÁ, Lenka. *Bohumil Singer, továrna na kůže, hnací řemeny a kožené zboží, Klatovy 1880–1948 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 733]. Státní oblastní archiv v Plzni, 2017.

Zájem ciziny o klatovské kožené zboží. *Pravda*, 1945, roč. 1, č. 165 (24. 11.), s. 3.

Seznam použitých zkratek

AP	archivní pomůcka
AS	archivní správa
AV ČR	Akademie věd České republiky
bm	běžný metr
č.	číslo
čj.	číslo jednací
čp.	číslo popisné
EL	evidenční list
ev. jedn.	evidenční jednotka
GI	generální inventura
inv. č.	inventurní číslo
kar	karton
Kčs	koruna československá
kol.	kolektiv
Mgr.	magistr
MSP	ministerstvo sociální péče
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
n. p.	národní podnik
NAD	Národní archivní dědictví
nadlepš.	nadlepšovací
PA	podnikový archiv
roč.	ročník
s.	strana
s. d.	sine dato (bez data)
Sb.	Sbírka zákonů
SOA	státní oblastní archiv
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni (spisová značka)
ukn	úřední kniha
ÚNP	Ústřední národní pojišťovna

Příloha č. 2:

Stav jmění podpůrných fondů v letech 1939–1945

Rok dotace	Dělnický fond	Úřednický fond
1939	20 000,-	
1940	20 000,-	20 000,-
1941	20 000,-	20 000,-
1942	1 600 000,-	400 000,-
1943	4 000 000,-	1 000 000,-
1944	0,-	0,-
1945	0,-	0,-
Celkem	5 660 000,-	1 440 000,-
Výběry 1939–1945	104 698,-	9 800,-
Stav k 31. prosinci 1945	5 555 302,-	1 430 200,-

Příloha č. 3:

Stav jmění k 31. prosinci 1947

Počáteční stav	6 916 352,-	
	Příjmy	Výdaje
Úroky od firmy Bohumil Singer	274 975,-	
Vyplacené podpory		89 403,-
Různé výlohy		604,60,-
Konečný stav	7 101 319,40,-	
Navýšení jmění celkem	184 967,40,-	

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
1	Stanovy a směrnice	1947–1948	kar 1
2	Pokyny k přeměně nesamostatných penzijních a podpůrných fondů na samostatné	(1946) 1947	kar 1
3	Zápisy ze schůzí představenstva	1947–1950	kar 1
4	Korespondence	1947–1951 (1952)	kar 1
5	Jmění nadlešovacího fondu	(1946) 1947	kar 1
6	Složky osob pobírajících příplatky (ukázky)	1947–1950 (1952)	kar 1
7	Měsíční přehledy poukázaných příspěvků a výměry Státního úřadu důchodového zabezpečení o poskytnutí příplatků (ukázky)	1947–1950 (1952)	kar 1
8	Revizní zpráva za rok 1947	1948	kar 1
9	Hlavní kniha	(1946) 1947–1951 (1952)	ukn 1

Název archivní pomůcky:	Nadlepšovací penzijní a podpůrný fond zaměstnanců firmy Bohumil Singer, Klatovy
Značka archivního fondu:	Nadlepš. fond Singer
Časové rozmezí:	(1946) 1947–1951 (1952)
Počet evidenčních jednotek:	2 (1 úřední kniha, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	9
Rozsah v bm:	0,12
Stav ke dni:	19. 2. 2018
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Lenka Špačková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Lenka Špačková
Počet stran:	18
Počet exemplářů:	5
Schválil:	Mgr. Petr Hubka, ředitel Státního oblastního archivu v Plzni, dne 19. 2. 2018, čj. SOAP/006-0366/2018